

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת תרומה
תשפ"ד

(שנה ז', גליון מס' 329)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
18:44	18:04	16:50	ירושלים:
18:41	18:06	17:05	תל אביב:
18:42	18:04	16:55	חיפה:
18:44	18:07	17:08	באר שבע:

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחה בת רחל

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

פרשת תרומה התשפ"ד

"וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שְׁלוֹם"

א. "וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה, מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנֵנוּ לִבּוֹ, תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי", (שמות, כה', א' - ב').

ב. על מאמר הכתוב בפרשתן ¹, "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה, מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנֵנוּ לִבּוֹ, תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי", כתב "בעל הטורים" זיע"א:
"תְּרוּמָה' - אוֹתוֹת מ' תוֹרָה,

שֶׁהַתּוֹרָה שְׁנִיתָנָה ל-מ' יוֹם, הוּא לֹאוֹכְלֵי תְרוּמָה ².

כִּהְיָא דֹאֲמַרִּינָן ³, 'לֹא נִיתְנָה תּוֹרָה אֵלָא לֹאוֹכְלֵי הַמֶּן, שְׁנִיָּה לֵה לֹאוֹכְלֵי תְרוּמָה'.

וְזֵהוּ, וַיִּקְחוּ לִי - לְשִׁמִּי ⁴, שְׁכַל מִי שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כֹּאִילוּ לֹקַח לִי,

שְׁאִין לוֹ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, אֵלָא ד' אֲמוֹת שֶׁל הַלְכָה בַּלְבַד ⁵."

וְכַתֵּב עַל זֶה, הַגְה"ק רַבִּי מִשֶּׁה יַחִיאֵל הַלּוֹי אֲפִשְׁטִיין זִיע"א מֵאוֹזְרוֹב ⁶:

"הִנֵּה, הַרְמָז שֶׁל מ' תּוֹרָה, הוּא בְּזוּהַר הַקְדוֹשׁ ⁷: 'תְּרוּמָה' - תּוֹרָה מ', וְכֵן בְּתִיקוּנֵי הַזּוּהַר ⁸.

¹ שמות, כה' - ב'.

² מכילתא דרשב"י, (שמות, יג' - יז'. טז' - ד').

³ מכילתא דרשב"י, (שמות, יג' - יז'. טז' - ד').

⁴ רש"י, (שמות, כה' - ב').

⁵ ברכות, ח' ע"א.

⁶ בספרו הקדוש "באר משה" על פרשתן (עמודים תשנ"ט-תשס').

⁷ חלק ג', דף קעט' ע"א.

⁸ דף לא' ע"ב.

ושומא עלינו להבין -

ומה בכך שניתנה התורה ל-מ' יום?

ואיזו מעלה וחשיבות יש בדבר?

אומנם, מצינו⁹ : 'הוצרך משה ארבעים יום לתורה שבעל פה ללמדה, בגין דההוא דרגא ארבעין אקרי,

ולכך, אמר¹⁰, 'ויהי שם עם ה', ארבעים יום וארבעים לילה', דאתחברו תורה שכתב ותורה שבעל פה,

ולכך, הוצרך להזכיר ולפרט ארבעים יום וארבעים לילה'.

נמצא, שהרמז תורה - מ', מורה על חיבור תורה שבכתב עם תורה שבעל פה,

וזוהי הסמיכות לפרשה הקודמת - 'משפטים'¹¹, המסתיימת, ב-ו'בא משה בתוך הענן, ויעל אל הקר, ויהי משה בקר ארבעים יום וארבעים לילה',

שהרי, יום ולילה, רומזים לתורה שבכתב ותרורה שבעל פה¹².

ודע, כי בשעה שנצטוו ישראל על תרומת המשכן, רמזו להם הקדוש ברוך הוא -

שאפילו בשעה שלא יהיה משכן ומקדש, יש בכוחו של איש ישראל, לעשות בעצמו משכן ומקדש ב-ד' אמות של הלכה,

שהרי, בית המקדש נבנה על הר המוריה, שאמרו עליו¹³ - הר שיצא ממנה הוראה לישראל, ופירש רש"י - שנאמר¹⁴, 'כי מציון תצא תורה'.

וכן אמרו במשכן¹⁵ -

⁹ "זוהר חדש", פרשתן, מאמר "ארבעים יום וארבעים לילה", דף מב' ע"א.

¹⁰ שמות, לד' - כח'.

¹¹ שמות, כד' - יח'.

¹² ועיין עוד במדרש תנחומא, לפרשת "כי תשא", אות כח'.

¹³ תענית, טז' ע"א.

¹⁴ ישעיה, ב' - ג'.

¹⁵ שמות רבה, פרשה נ', ב'.

אֲתָהּ מוֹצֵא, בְּשַׁעַה שְׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה עָשָׂה הַמְשָׁכָן, בָּא וְאָמַר
לְבַצְלָאֵל,

אָמַר לוֹ ¹⁶, מֵהוּ הַמְשָׁכָן הַזֶּה?

אָמַר לוֹ ¹⁷, שְׂיִשְׁרָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂכִינְתוֹ בְּתוֹכוֹ, וּמְלַמֵּד לְיִשְׂרָאֵל תּוֹרָה.

וּכְמוֹ שֶׁמְצִינֵנו ¹⁸ -

מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֵין לוֹ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, אֵלֹא אַרְבַּע אֲמוֹת
שֶׁל הַלְכָה, בַּלְבַּד.

בְּרַם, תִּנְאֵי אֶחָד יֵשׁ בַּדָּבָר -

יְיָקָחוּ לִי - לְשָׁמַי ¹⁹,

שֶׁהֵן הַמִּקְדָּשׁ צָרִיךְ לְהִיּוֹת לְשֵׁם ה', כְּדַכְתִּיב ²⁰, 'וְאָבְנָה הַבַּיִת, לְשֵׁם ה' אֱלֹקֵי
יִשְׂרָאֵל',

וְכֵן לִיְמוֹד הַתּוֹרָה, חַיִּיב לְהִיּוֹת לְשֵׁמוֹ יִתְבַּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁדְּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל ²¹, עַל
מֵאֲמַר הַכְּתוּב ²², 'וַיִּבְכְּלֵ מְקוֹם מְקָטָר מִגֶּשֶׁת לְשָׁמַי' - אֵלּוֹ תִּלְמִידֵי חַכְמַיִם, הַעוֹסְקִים
בַּתּוֹרָה בְּכָל מְקוֹם, מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיהֶם, כֹּאִילוֹ מְקַטִּירִין וּמְגִישִׁין לְשָׁמַי,

¹⁶ היינו:

בצלאל למשה רע"ה.

¹⁷ היינו:

משה רע"ה לבצלאל.

¹⁸ ברכות, ח' ע"א.

¹⁹ רש"י, (שמות, כה' - ב').

²⁰ מלכים א', ח' - כ'.

²¹ מנחות, קי' ע"א.

²² מלאכי, א' - יא'.

וכן אמרו ²³ - ומניין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו, שנאמר ²⁴,
'בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכִּיר אֶת שְׁמִי, אָבּוֹא אֵלָיךְ וּבְרַכְתִּיךָ, וּפִירַשׁ רַשׁ"י - אִשׁר
יִזְכֵּר שְׁמִי, עַל מִצְוֹתַי וּדְבָרַי,
והיינו, שבלימוד התורה לשמה, בונה האדם את בית ה', באמצעות ד' אמות של
הלכה.

וכשם שקניין התורה תלוי בענווה, כך גם 'וְיִקְחוּ לִי - אוֹתִי, להשרות את שכינתו
יתברך, באמצעות ד' אמות של הלכה, הוא רק על ידי מידת הענווה,
וכמו שדרשו רבותינו ז"ל ²⁵, על מאמר הכתוב ²⁶, 'כִּי כֹה אָמַר יְהוָה, וְנִשְׂאָה, שֶׁכֶן עַד
וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ, מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכֹּן, וְאֵת דָּפָא וּשְׁפַל רוּחַ, לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים
וּלְהַחֲיוֹת לֵב נְדָפָאִים' - אֲנִי אֵת דָּפָא, כִּי חֲלִילָה וַחֲסַ בְּגֵאוּוּהָ, אִין אֲנִי וְהוּא יִכּוּלִין
לדור,

ולכן, וְיִקְחוּ לִי - לשמי ²⁷, היינו, ללא כל פניות שיסודם במידת הגאווה, אלא,
אִר וְרַק בְּשִׁלְמוֹת מִידַת הָעֲנוּוָה".

ג. עוד כתב רבינו זיע"א ²⁸, לבאר באופן אחר:

"על פי מה שדרשו רבותינו ז"ל ²⁹, על מאמר הכתוב ³⁰, 'מִיָּמִים רַבִּים לֹא יוּכְלוּ
לְכַבֹּת אֶת הָאֱהָבָה, וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ, אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֱהָבָה, בּוֹז
נְבוּזוֹ לוי' -

רַבִּי יוֹחָנָן, הָוָה מְטַיֵּל וְסָלִיק מְטַבְּרָה לְצַפּוֹרִין,

²³ ברכות, ו' ע"א.

²⁴ שמות, כ' - כ"א.

²⁵ סוטה, ה' ע"א.

²⁶ ישעיה, נז' - טו'.

²⁷ רש"י, (שמות, כה' - ב').

²⁸ בספרו הקדוש "באר משה" על פרשתן (עמודים תשס"א-תשס"א).

²⁹ שיר השירים רבה, פרשה ח', ז'.

³⁰ שיר השירים, ח' - ז'.

והנה רבי חי'א בר אבא סמך ליה ³¹.

מטון חד בית חקלא, אמר רבי יוחנן, הדין בית חקלא הות דידי, וזבניתיה, בגין מלעי באורייתא ³².

מטון חד בית פרים, ואמר רבי יוחנן, הדין בית פרים דידי הנה, וזבניתיה בגין מלעי באורייתא ³³.

מטון חד בית זיתא, ואמר כמו כן ³⁴.

שרי רבי חי'א בר אבא, בכי ³⁵.

אמר ליה, מה את בכי ³⁶?

אמר ליה, בכי אנא, דלא שבקת לסיבותיך כלום ³⁷.

³¹ היינו:

רבי יוחנן, היה מטייל והולך מהעיר טבריה לעיר ציפורי,

והיה רבי חייא בר אבא הולך עמו לסומכו.

³² היינו:

שהם צעדו יחד, עד שהגיעו למקום שמגדלים בו יבול חקלאי, ואמר רבי יוחנן לרבי חייא בר אבא, המקום הזה היה שייך לי, ומכרתיו, בשביל שאוכל לעסוק בתורה.

³³ היינו:

שהם צעדו יחד, עד שהגיעו למקום שמגדלים בו ענבים, ואמר רבי יוחנן לרבי חייא בר אבא, המקום הזה היה שייך לי, ומכרתיו, בשביל שאוכל לעסוק בתורה.

³⁴ היינו:

שהם צעדו יחד, עד שהגיעו למקום שמגדלים בו זיתים, ואמר רבי יוחנן לרבי חייא בר אבא, המקום הזה היה שייך לי, ומכרתיו, בשביל שאוכל לעסוק בתורה.

³⁵ היינו:

כששמע רבי חייא בר אבא את כל זאת, הוא הסיר את ידו מרבי יוחנן והתחיל לבכות.

³⁶ היינו:

שרבי יוחנן שאל את רבי חייא בר אבא, מפני מה אתה בוכה?

³⁷ היינו:

אָמַר לוֹ, חֲנָא בְּנִי, וּנְקָלָה זֶה בְּעֵינַיִךְ מֵה שְׁעֵשִׁיתִי,
שְׂמַכְרְתִי דְבָר שְׁנִתֵּן לְשֵׁשֶׁה יָמִים, שְׁנַאֲמַר ³⁸, 'כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' ,
אֲבָל הַתּוֹרָה נִתְּנָה לְאַרְבָּעִים יוֹם, שְׁנַאֲמַר ³⁹, 'וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם', וּכְתִיב
⁴⁰, 'וַיָּאֵשֶׁב בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם'.

ומזה נלמד -

שמה שהתורה ניתנה ל-מ' יום, הוא הוראה על חשיבות שאין ערוך לה, יותר
מכל חללי דעלמא,

שהרי, העולם נברא רק בשישה ימים.

ונפלא בזה, מה שאמרו רבותינו ז"ל ⁴¹, על מאמר הכתוב ⁴², 'דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה, מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ, תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי -

הֵדָא הוּא דְּכִתְיִב ⁴³, 'כִּי לָקַח טוֹב נִתַּתִּי לָכֶם, תּוֹרָתִי אֵל תַּעֲזוּבוּ' - אֵל תַּעֲזוּבוּ אֶת
הַמִּקְח שְׁנִתַּתִּי לָכֶם.

ותמוה בתרתי -

ראשית, מה עניין פסוק זה לכאן, והרי כאן מדובר בתרומת המשכן?

זאת ועוד, מה היא ההדגשה 'אל תעזבו את המִקְח שְׁנִתַּתִּי לָכֶם'?

אומנם, לפי הרמז של תורה - מ', יובן -

שרבי חייא בר אבא השביב לרבי יוחנן, שטעם הדבר שהוא בוכה, הוא מפני שלא השאיר רבי יוחנן שום
נכסים לצורך זקנותו.

³⁸ שמות, כ' - יא'.

³⁹ שמות, לד' - כח'.

⁴⁰ דברים, ט' - ט'.

⁴¹ שמות רבה, פרשה לג', א.

⁴² שמות, כה' - ב'.

⁴³ משלי, ד' - ב'.

כי מאחר שכאן נרמז תורה ל-מ' יום, אם כן, הרי המקח הוא יקר מאוד שניתן ל-
מ' יום, בעוד שהעולם ניתן ל-ו' ימים,
ולכן, 'אַל תַּעֲזְבוּ אֶת הַמִּקְח שֶׁנִּתְּתִי לָכֶם',
כי בנוהג שבעולם, נמדד כל חפץ לפי דמיו ומקחו,
ולא זו בלבד, אלא שעל ידי התורה אפשר לקנות את כל העולם, שהוא טפל
לתורה, כאמור.
וכעת, יתפרש לנו הפסוק ⁴⁴, 'דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה, מֵאֵת כָּל אִישׁ
אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לִבּוֹ, תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי -
היינו, שעם ישראל יקחו את עצמם, ויתקרבו לי - אֵלַי, באמצעות הדגשה זו של
'תְרוּמָה' - תורה מ',
כלומר, מתוך הערכת גודל יקרת המקח.
אומנם, בכדי לזכות לזה, צריכים תחילה להכניע את היצר הרע,
וזה הוא, 'מֵאֵת כָּל אִישׁ' -
כמו שכתב בזוהר הקדוש ⁴⁵, 'וְכָל מֵאֵן דְּאִתְגַּבַּר עַל יְצָרֵיהּ, אֶקְרִי אִישׁ'.
וההתגברות, היא בפרישה מהעולם הזה, לא רק במעשים הנוגדים לתורה, אלא,
בטהרת הלב, שיהיה מוכן ומוכשר לקבל תורה,
וכמו שכתב הזוהר הקדוש ⁴⁶, 'וּמִי הוּא אוֹתוֹ שֶׁנִּדְּבָו לְבוֹ לְהַמְשִׁיךְ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה,
כְּבִדוּהוּ, כִּי בּוֹ אֲנִי שֶׁמַּח שִׁיּוּדֵי שָׁמַי, וּמִמֶּנּוּ רֵאווִי לְקַחַת אֶת תְּרוּמַתִּי',
וכן הוא במה שכתב ⁴⁷, 'דִּיתְרַעֵי בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר - 'לָךְ
אָמַר לְבִי' ⁴⁸, 'צוּר לְבָבִי' ⁴⁹, 'יְטוֹב לֵב' ⁵⁰, 'וַיִּיטֵב לְבוֹ' ⁵¹,

⁴⁴ שמות, כה' - ב'.

⁴⁵ חלק ב', דף קכח' ע"א.

⁴⁶ חלק ב', השמטות, דף רעא' ע"א.

⁴⁷ חלק ב', דף קכח' ע"ב.

⁴⁸ תהילים, כז' - ח'.

היינו, שהקדוש ברוך הוא חפץ בו!

והוא שאמרו רבותינו ז"ל⁵², 'הצדיקים לבן בְּרִשְׁוֹתָן ... דוֹמִין לְבוֹרְאָן' -
כי פסוק זה של 'צור לְבָבִי'⁵³, נדרש על הקדוש ברוך הוא⁵⁴ ... שעל ידי טהרת
הלב הקדוש ברוך הוא מתקשר אל ליבם ישראל,
ולפיכך, תירגם אונקלוס את מילת 'תְּרוֹמָה', 'אֶפְרָשִׁיתָא' -
כי השם יתברך, מפרישן אליו יתברך".

ד. עוד כתב רבינו זיע"א⁵⁵ :

"ובזה נבין, מה שפתח הזוהר הקדוש⁵⁶, על מאמר הכתוב⁵⁷, 'כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה,
יִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ -
כִּמָּה חֲבִיבֵינוּ יִשְׂרָאֵל קָמִי קוֹדֵשׁ אֲבִיךָ הוּא, דְּאֶתְרַעֵי בְּהוּ, וּבָעָא לְאֶתְדַבְּקָא בְּהוּ,
וּלְאֶתְקַשְׂרָא עִמָּהוֹן.
כי כשם שעם ישראל מפרישין את עצמם מתאוות העולם הזה, ומטהרים את
ליבם, כך ה' יתברך בוחר בהם.
ולפיכך, עשה הבורא ית"ש, משכן ומקדש, הנקראים לב,
וכפי שמצינו⁵⁸, 'לִבְךָ, זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ'.

⁴⁹ תהילים, עג' - כו'.

⁵⁰ משלי, טו' - טו'.

⁵¹ רות, ג' - ז'.

⁵² בראשית רבה, פרשה סז, ח'.

⁵³ תהילים, עג' - כו'.

⁵⁴ חלק ב', דף קכח' ע"ב.

איכה רבה, פתיחתא טז'.

⁵⁵ בספרו הקדוש "באר משה" על פרשתן (עמודים תשסא'-תשסב').

⁵⁶ פרשתן, דף קכו' ע"א.

⁵⁷ תהילים, קלה' - ד'.

כי כל תוכן בחירת עם ישראל - לעמו, ובחירת בית המקדש - להשראת שכינתו,
הוא בגלל אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבָבוֹ, טהרת הלב בלתי ל-ה' לבדו.

וכעת, תתבאר לנו תמיהה מופלאה -

והיא, למה פתחה התורה ב-וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה, והלא המטרה אינה תרומה, אלא
הקמת המשכן!

ואם כן, היה צריך להיות הסדר, מתחילה 'וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם'⁵⁹,
ואחר כך הפרטים איך שיעשו את זה באמצעות התרומה וכו'!
ברם, זה מלמדינו -

שהעיקר באמת, הוא ה'אֶפְרָשׁוּתָא', להתרומם ולנדב את הלב, בפרישות מענייני
העולם הזה החומרי,

ורק אחר כך, יכולים להגיע למשכן ולמקדש,

וכשזוכה כבר ל-'נְדִיב לְבָבוֹ'⁶⁰, אזי ממילא זוכה להשראת השכינה עליו בעצמו.
ותראה, שאמרו⁶¹ -

'וְזֹאת הַתְּרוּמָה, אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְכֶם'⁶², זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיא תְרוּמָה,
שְׁנֵאֲמַר⁶³, 'קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לֵה', ראשית תבואתה'.

היינו, שהדבר תלוי, גם בהתחברות והתכללות נשמות ישראל!
וזה שנאמר⁶⁴, 'מֵאֵת כָּל אִישׁ, ולא מֵאֵת אִישׁ, אלא כָּל אִישׁ',

⁵⁸ איכה רבה, פתיחתא טז'.

⁵⁹ שמות, כה' - ח'.

⁶⁰ שמות, לה' - ה'.

⁶¹ שמות רבה, פרשה מט', ב'.

⁶² שמות, כה' - ג'.

⁶³ ירמיה, ב' - ג'.

⁶⁴ שמות, כה' - ב'.

שהוא רומז על כללות ישראל, כאיש אחד בלב אחד⁶⁵, שלא יהיה בהם פירוד לבבות, ואז יכולים לעשות את המשכן, ובאופן זה, 'תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי'⁶⁶, ש-ה' יתברך מפריש את עם ישראל לחלקו ולגורלו, 'וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם'⁶⁷ ... שכל אחד מישראל יזכה להיות משכן לשכינתו יתברך".

ה. במסכת סנהדרין⁶⁸, מצינו ויכוח שהיה בין מין אחד אפיקורוס, עם רבי אבהו:

"אלהיכם, כהן הוא,

דכתיב⁶⁹, 'וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה'⁷⁰.

כי קבריה למשה, במאי טביל⁷¹ ?

וכי תימא במיא?

והכתיב⁷², 'מִי מִדָּד בְּשֹׁעָלוֹ מִים'⁷³.

⁶⁵ יעויין בדברי רש"י הקדוש, שמות, יט' - ב'.

⁶⁶ שמות, כה' - ב'.

⁶⁷ שמות, כה' - ח'.

⁶⁸ לט' ע"א.

⁶⁹ שמות, כה' - ב'.

⁷⁰ היינו:

שמכוח הדבר, שביקש הקדוש ברוך הוא שיקחו בעבורו תרומה,

הסיק אותו המין, שהקדוש ברוך הוא, הוא כהן.

⁷¹ היינו:

דהנה, כהן אסור לו להיטמא למתים, וכאשר הוא נטמא, הוא צריך לטבול,

ואם כן, שאל אותו המין את רבי אבהו -

כאשר הקדוש ברוך הוא, קבר את משה רע"ה, היאך הוא טבל להיטהר מטומאתו?

אמר ליה, בנורא טביל,

דכתיב ⁷⁴, 'כִּי הִנֵּה ה' בָּאֵשׁ יָבֹא' ⁷⁵.

ומי סלקא טבילותא בנורא ⁷⁶ ?

אמר ליה, אדרבה, עיקר טבילותא בנורא הוא,

דכתיב ⁷⁷, 'וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא בָּאֵשׁ, תַּעֲבִירוּ בְּמַיִם' ⁷⁸.

והנה, במעשה זה, התקשה הגה"ק רבינו יצחק הכהן הוברמן - הצדיק מרעננה
זיע"א ⁷⁹ :

⁷² ישעיה, מ' - יב'.

⁷³ היינו:

שהמשיך אותו המין בשאלתו, לפי רבי אבהו -

אם תאמר, שהקדוש ברוך הוא, טבל במים,

והלא, כתב ישעיה הנביא - שכל המים שבעולם, נחשבים כטיפה אחת לפני הקדוש ברוך הוא,

ואם כן, לא שייך לומר שהוא טבל במים.

⁷⁴ ישעיה, סו' - טו'.

⁷⁵ היינו:

שהשיב רבי אבהו, לאותו המין -

שהקדוש ברוך הוא, טבל באש,

שכן, אמר ישעיה הנביא - שהקדוש ברוך הוא יבוא באש.

⁷⁶ היינו:

שאותו המין, שאל את רבי אבהו,

וכי מועיל לטבול על ידי אש?

⁷⁷ במדבר, לא' - כג'.

⁷⁸ היינו:

שהשיב רבי אבהו לאותו המין -

שאדרבה, עיקר הטבילה, היא על ידי האש.

מה היתה כוונתו של אותו המין בדבריו, שבהם הוא רצה לקנתר על רבי אבהו?
וכמו כן, מה היתה תשובתו של רבי אבהו לקושייתו של אותו המין, שעל ידה הוא
דחה את טענותיו?

וביאר בזה, רבינו זיע"א:

דהנה, מצינו במסכת בבא מציעא⁸⁰, לדבריו של רבי שמעון בר יוחאי, שקברי
אומות העולם, אינם מטמאים.

ובמסכת כתובות⁸¹, מצינו, שבשעת פטירתו של רבי הקדוש, ביטלו רבותינו ז"ל
את הכהונה לאותו היום, בכדי שכולם יזכו לגעת בארונו הקדוש.

והנה, מצינו בדברי ה"זוהר הקדוש"⁸², שגופם של הצדיקים, אינם מטמאים
בשעת פטירתם.

ועל פי זה, רצה אותו המין, לבוא ולקנתר את רבי אבהו -

שכן, פשוט הוא הדבר, שהבורא ית"ש לא יכול לטבול לצורך טהרתו,

ובעל כורחך, שטעם הדבר הוא, מפני שגופם של הצדיקים אינו מטמא.

ואם כן, כשם שגופם של אומות העולם אינו מטמא, כך גופם של הצדיקים אינו
מטמא,

והיינו, שלצדיקים ולאומות העולם, דרגה אחת, והרי הם שווים במעלתם
ועניינם.

ולא זו בלבד, אלא, שאומות העולם, טובים יותר מאותם שאינם הצדיקים שבעם
ישראל,

⁷⁹ בספרו הקדוש "בן לאשרי - ברכה משולשת", על פרשתן.

⁸⁰ קיד' ע"ב.

⁸¹ קג' ע"ב.

וכמו כן, יעויין שם בדברי התוספות, בד"ה "אותו היום".

⁸² חלק א', דף קסח' ע"א.

שכן, לכהנים אסור להיכנס לקברי ישראל, ובכל זאת מותר להיכנס לקברי אומות העולם.

וכתובה ניצחת, השיב רבי אבהו לאותו המין -

טעם הדבר, שהצדיקים אינם מטמאים בפטירתם, הוא, מחמת התורה הקדושה אשר שכנה בקרבם,

ובזה שכביכול הקדוש ברוך הוא טבל במקווה של אש, למדנו, על מעלת התורה הקדושה, שהאש שבדברי התורה הקדושה - שורפת ומכלה את כל התאוות המביאים את האדם לידי הטומאה.

ומחמת שהצדיקים, התגברו על יצרם הרע, ועסקו בדברי התורה הקדושה,

הרי, שהם שהצליחו לכלות את כל תאוותיהם, וממילא, נעשה גופם נקי ובר מכל זוהמא,

ולפיכך, בעת פטירתם, הם אינם מטמאים, שכן, כל גופם קדוש וטהור.

והנה, כל דבר זה, שייך אך ורק אצל הצדיקים, אך לא אצל כל אחד ואחד מעם ישראל -

שכן, שאר בני אדם, שלא עסקו בתורה כדבעי, ולא הצליחו להכניע את תאוותיהם,

נעשה גופם, בשר חומרי, אשר סופו להסריח.

וכאשר דרשו רבותינו ז"ל⁸³, שמילת בשר, היא ראשי תיבות של: בושה סרוחה ךימה.

ברם, היות וגופו של האדם, היה משכן לנשמה שבו, שהיא קדושה וטהורה,

אזי, בעת יציאתה ממנו לאחר פטירתו, היא משאירה חותם בתוך גופו, הנקרא בלשון רבותינו המקובלים זיע"א - בשם "רשימו",

וממילא, בא הסטרא אחרא וצבאותיו, לשכון באותו המקום, על מנת לינוק ממנו את אותו הרושם הקדוש⁸⁴,

⁸³ סוטה, ה' ע"א.

ולפיכך, גופו מקבל טומאה, בעת פטירתו⁸⁵.

ומה שאין כן, אצל אומות העולם, אשר לא שייך בהם שום ניצוץ מניצוצות הקדושה,

אזי, אפילו הסטרא אחרא, המשול לכלב רעב⁸⁶, אינו חפץ להיטפל אליהם. והיא תשובתו הניצחת של רבי אבהו לאותו המין - שאפילו הפחות שבעם ישראל, אשר הרשיע את מעשיו עד למאוד, חשוב יותר, מהחשוב שבאומות העולם.

ו. השכר על מצוות הצדקה, הוא אך ורק בצדקה שעם ישראל עושים עם ישראל,

ברם, כאשר הם עושים את הצדקה עם אומות העולם, אינם מקבלים שכר. וכפי שכתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א⁸⁷ :

" יְצַדֵּקָה תְרוֹמָם גּוֹי⁸⁸ - אלו ישראל, שנקראו 'גוי אֶחָד בְּאַרְצוֹ'⁸⁹, כי על ידי צדקה, נפתחים שערי שפע מלמעלה,

בסוד⁹⁰, 'יש מַפְזֵר, וְנוֹסֵף עוֹד'. אבל⁹¹, 'וְנוֹסֵד לְאֲמִים חֲטָאתִי - פִּירוֹשׁ, חֶסֶד שְׁעוֹשִׁים יִשְׂרָאֵל עִם אֲוֹמוֹת הָעוֹלָם, הַגַּם שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁹², נותנין להם מפני דרכי שלום,

⁸⁴ יעויין בעניין זה, בפירושו של רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א (במדבר, יט' - ב').

⁸⁵ כנ"ל.

⁸⁶ ישעיה, נו' - יא'.

⁸⁷ בספרו הקדוש "בך יברך ישראל" (מערכת אות צ', אות א', ד"ה "צדקה").

⁸⁸ משלי, יד' - לד'.

⁸⁹ שמואל ב', ז' - כג'.

⁹⁰ משלי, יא' - כד'.

⁹¹ משלי, יד' - לד'.

עם כל זה, אותה צדקה, אינה פותחת שערי שפע, וזה אומרו 'חטאתי'".
והנה, התורה הקדושה, נקראת בשם "צדקה", וכפי שכתב הגה"ק רבינו רפאל
משה אלבאז זיע"א⁹³, משמו של גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א⁹⁴ :
"התורה נקראת צדקה, ומצלת מגיהנם,
שנאמר⁹⁵, 'וּצְדָקָה תַצִּיל מִמָּוֹתַי'".
ונראה לבאר בזה :
שמחמת שהתורה הקדושה, שייכת אך ורק אצל עם ישראל,
ומחמת שהתורה הקדושה, נקראת בשם "צדקה".
לפיכך, רק כאשר עושים צדקה, עם מי ששייך אל דברי התורה הקדושה,
מקבלים שכר,
ברם, כאשר עושים צדקה, עם מי שאינו שייך אל דברי התורה הקדושה, אין
מקבלים שכר.

ז. בעניין איסור לבישת "שעטנז", כתב⁹⁶ רבינו מנחם ריקאנטי זיע"א :
"ופירוש מילת שעטנז, מצאתי לחכמי הקבלה, שפירשו -
שיש שטן אחד, ממונה על מי שלובש שעטנז, ויכול להזיק,
והוא, שטן ע"ז, בצירוף אותיות שעטנז.
והגויים, שאינן יודעים לכוין במילה, קורין לו שטאנס.
ועל כן, רשום בספר התורה, שעטנז ג"ץ - סימן התגין⁹⁷,

⁹² גיטין, פ"ה מ"ח.

⁹³ בספרו הקדוש "עדן מקדם" (אות תיו, ערך תורה, אות א').

⁹⁴ בספרו הקדוש "דבש לפי", משם "מדרש משלי".

⁹⁵ משלי, י' - ב'.

⁹⁶ בפירושו על התורה - "ריקאנטי", (ויקרא, יט' - יט').

⁹⁷ היינו:

כדי להורות, שהמתעסק בתורה, ניצול מהמקטרג ההוא,
שהוא מלאך המזיק, שהוא שטן ע"ז ג"ץ, צורר גדול לאדם - יורד ומתעה, עולה
ומסטיין, נוטל רשות, ונוטל נשמה.
ויש מפרשים -

כי שעטנז, דומה לשתי מידות שיש למעלה, המקטרגים על ישראל,
והקדוש ברוך הוא, הפרידן זה מזה, שלא יתחברו לעולם להזכיר עונותיהן של
ישראל.

והנה, השובש שעטנז, מחבר הכוחות הללו לערבב תפלתן של ישראל,
ואמר, כי כל השובש שעטנז בתפילתו -
סנדלפון המלאך, הקושר כתרים להקדוש ברוך הוא מתפילתן של ישראל, אינו
מקבל תפילתו עם שאר התפילות,
שנדמה לו, ככומר עבודה זרה, הנותן כוח לרוח הטומאה".

וביאור העניין, כך הוא:
דהנה, קורבנו של קין, היה "מִפְרֵי הָאֲדָמָה"⁹⁸, ודרשו בזה רבותינו ז"ל⁹⁹, "זרע
פשתן היה",

ו"פשתן", רומז על "מידת הדין"¹⁰⁰.
והבל, שהביא "מִמְכָּרוֹת צֹאנוּ וּמִמְלִבְהֵן"¹⁰¹, שהוא "צמר",
הרי הוא רומז על "מידת הרחמים"¹⁰².

האותיות עליהם עושין ג' תגים.

⁹⁸ בראשית, ד' - ג':

"וְהָיָה מִקֵּץ יָמִים, וַיָּבֵא קַיִן מִפְרֵי הָאֲדָמָה, מִנְסָה לַיהוָה".

⁹⁹ מדרש תנחומא, בראשית, אות ט'.

¹⁰⁰ "קהלת יעקב", ערך צמ'.

¹⁰¹ בראשית, ד' - ד'.

וכאשר נתערבו קורבנותיהם זה בזה, אזי, נוצר עניין "שעטנז גץ" של מלאך המשחית.

ומעין השלמה לדברים, כתב ¹⁰³ בספר הקדוש "אגרת הטיול":

"שעטנז, הם אותיות שטן עז, והם ב' מקטרגים גדולים,

וזהו גם כן, סוד התגין של שעטנז גץ -

כי 'גץ', גם כן שם של מקטרג אחד.

והתגין שעליהם, הם כמו חרב וחנית, להינצל מהם".

והנה, עניין זה של "קין והבל", היה "מעשה הצדקה" הראשון, והתקשה בזה

רבינו המהר"ל זיע"א מפראג ¹⁰⁴ :

אחר שאנו יודעים ¹⁰⁵, ש"שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יִדַּע דְּבַר רָע", אם כן, היאך הצליח קין

להרוג את אחיו הבל,

והלא, הקריב הבל קרבן לכבודו של ה' יתברך?

ועוד, שהבורא ית"ש, קיבל את מנחתו של הבל, באהבה וברצון?

וביאר רבינו זיע"א, ביאור עצום ונפלא, אשר מדבר מעין היסוד המתבאר לעיל,

וז"ל:

"כי מה שהיה מקריב קרבן, לא היה זה מצד עצמו,

רק כאשר ראה הבל שקין היה מקריב קרבן, ואז נתעורר גם כן הבל להקריב,

¹⁰² "ספר הקנה", ד"ה "ענין יראת המקום".

"ליקוטי הלכות", הלכות ציצית, הלכה ג'.

"קהלת יעקב", ערך צמ'.

¹⁰³ חלק הסוד.

לרבינו חיים ב"ר בצלאל זיע"א, אחיו של רבינו המהר"ל זיע"א מפראג.

¹⁰⁴ דרשות המהר"ל, דרוש לשבת הגדול.

¹⁰⁵ קהלת, ח' - ה'.

ולא היה מתעורר ומתאמץ מעצמו,
שלא היה הבל פונה אל המעשים הטובים מצד עצמו, ובלא כוונה עשה זה.
וזה דרך מי שאין מעשיו באמת ובכוונה, ואין ממש במעשה זה.
וקין, היה מתחיל להקריב, אף כי היה בעל יצר הרע,
מפני שכך דרך אנשים לא טובים, שסוברים שמחמת הקרבת קרבן, ירצה אל ה'
יתברך, ומפני כך הקריב קרבן,
אבל, זבח רשעים כמו אלו תועבה,
ולא שעה אל מנחתו.
אבל הבל, אף על גב שלא היה עושה בכוונה, מכל מקום, ראוי לקבל הקרבן,
אבל שיהיה נקרא בכלל 'שומר מצוה לא ידע דבר רע', דבר זה אינו, כי אין יסוד
למעשה זה,
כי כל יסוד, נבנה על עצמו, ולא נבנה על זולתו,
ומה שעשה הבל, לא נבנה על עצמו,
רק כאשר ראה קין מקריב, היה הבל גם כן מקריב,
לפיכך, מעשה כזה, אין לו יסוד, והוא הבל.
והכל נרמז בכתוב, שאמר¹⁰⁶ 'וְהִבֵּל הִבִּיא גַם הוּא' וגו', ולמה צריך לכתוב 'גם
הוא',
אלא, לומר לך, כי לא היה כוונתו של הבל, רק מה שראה שקין היה מקריב -
היה הוא מקריב גם כן.
מעשה כזה, הוא בא ממי שמעשים שלו אין בהם ממש, ואין להם יסוד בעצמם.
ועל זה אמר שלמה בחכמתו^{107 108}, 'וְרָאִיתִי אֲנִי אֶת כָּל עֵמֶל וְאֶת כָּל כְּשָׁרוֹן
הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְיַת אִישׁ מִרְעֵהוּ, גַּם זֶה הִבֵּל וְרַעוּת רֹחַ',

¹⁰⁶ בראשית, ד' - ד'.

¹⁰⁷ קהלת, ד' - ד'.

ופירוש זה -

כי ראיתי מעשה האדם, אשר האדם טורח בהם, ואת כל כשרון המעשה, כי היא קנאת איש מרעהו,

ועושה גם כן מעשה טוב, מצד הקנאה, לעשות כמו שעשה האחר,

ואינו עושה זה מכח התעוררות מעצמו,

ולכך, הוא הבל, כי אין יסוד למעשה זה ...

ואפשר, כי רמז 'גם זה הַבֵּל', שגם הַבֵּל עשה כך מכח קנאה, ונקרא 'הַבֵּל'."

ודבריו מתוקים וערבים, עד למאוד.

ומדבריו הקדושים למדנו:

ש-הבל, היה "מונהג" ולא "מנהיג",

שכן, על אף שהוא הקריב קורבן מובחר ביותר לכבוד הבורא ית"ש, מכל מקום, הוא לא עשה זאת מיוזמתו.

והנה, כאשר נתבונן במעשה זה ובהשלכותיו, נשכיל על דבר אמת:

דהנה, מילת "צדקה", עולה בגימטריא קטנה למניין 19,

וכמו כן, מילת "רצח", עולה בגימטריא קטנה למניין זה.

ללמדך -

ש-"צדקה" הנעשית שלא כשורה, המעורבת במידת הדין ובמידת הרחמים, ואשר נעשית ללא רצון עצמי,

נעשית, חלילה וחס, ל-"רצח"!

והוא אשר נתבאר בדברי רבותינו ז"ל¹⁰⁸, בעניינה של התורה הקדושה:

"למיימינין בה, סמא דחיי,

¹⁰⁸ והמעניין הוא, שהפסוק האמור לגבי הבל, נמצא בספר בראשית, פרק ד', פסוק ד',

והפסוק האמור לגבי קנאת המעשים, נמצא בספר קהלת, פרק ד', פסוק ד'.

¹⁰⁹ שבת, פח' ע"ב.

למשמאילים בה, סמא דמותא",

והיינו -

שאלו הלומדים את דברי התורה הקדושה "לשמה", וממילא, אינם מערבים בה את מידת הדין ומידת הרחמים,

אזי, נעשית להם התורה הקדושה, כ-"סם חיים".

ברם, אלו הלומדים את דברי התורה הקדושה "שלא לשמה", וממילא, הם מערבים בה את מידת הדין ומידת הרחמים,

אזי, נעשית להם התורה הקדושה, כ-"סם המוות".

ח. כתבו רבותינו המקובלים זיע"א¹¹⁰, משמו של רבינו האר"י זיע"א:

¹¹¹ "כי אדם הראשון, היו בו רפ"ח ניצוצי הקדושה, ר"ב ניצוצות היו נתונים בראשו, ו-פ"ו ניצוצות בשאר אבריו.

וכשחטא, אותם ניצוצות הקדושה, נטמעו בתוך הקליפות,

¹¹⁰ אדונינו הגר"א זיע"א, בביאורו על "תיקוני הזוהר" (תיקון נ').

גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך" (בראשית, מב' - כה'. שמות, ג' - ז'. שמות, יב' - נא'), ובספרו הקדוש "זרוע ימין" (על הגדה של פסח, בד"ה "במתי מעט"), ובספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ר', אות ג').

הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א, בספרו הקדוש "מגלה עמוקות" (בפרשת "ויגש", ובפרשת "קורח", ובפרשת "ואתחנן" אופן נח').

הגה"ק רבינו שניאור זלמן זיע"א מלאדי, בספרו הקדוש "תורה אור" (פרשת "בא", עמוד 120).

הגה"ק רבינו דובער זיע"א - האדמו"ר האמצעי, בספרו הקדוש "תורת חיים" (פרשת "בשלח", אות ה').

הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב, בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות" (הלכות בציעת הפת, הלכה ה').

הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החזקה מלובלין" זיע"א, בספרו הקדוש "קהלת יעקב" (ערך רפ').

הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (בפרשת "ויגש").

הגה"ק רבינו חיים סינאני זיע"א, בספרו הקדוש "מקום מקדש" (בפרשת "ויגש", עמודים קיב'-קיג').

¹¹¹ לשונו של הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (בפרשת "ויגש").

אותן ניצוצות שמספרן ר"ב, שהיו בראשו, נפלו במצרים, כי היא ארץ טמאה כידוע,

ואותן פ"ו ניצוצות, נתפזרו בכל העולם.

ומפני זה, ירדו אבותינו להשתעבד במצרים בחומר ובלבנים, לברר אותם ניצוצות מתוך הקליפה.

ואותן פ"ו ניצוצות שנתפזרו בשאר ארצות, על ידי הגלות שישראל מפוזרים בכל העולם, יתבררו מתוך הקליפות.

ואין ישראל נגאלים, עד שיושלם הבירור בעזרת ה'."

ויעויין עוד, מה שכתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א ¹¹², משמו של גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹¹³, שהביא מדברי המהרח"ו זיע"א ¹¹⁴:

" רפ"ח ניצוצות, אין כוח להעלותם, אלא, מי שנעשה עני, ויש בו מידת הצדקה.

וזה סוד ¹¹⁶, 'פזר נתן לאביונים, צדקתו עמדת לעד, קרנו פרום בכבוד' - 'פזר' עם הכולל, הוא בגימטריא רפ"ח ¹¹⁷,

ובכדי להעלותם ולתקנם, צריך האדם לקיים בעצמו 'נתן לאביונים', שעושה עצמו עני,

ואז, גם 'צדקתו עמדת לעד', שעושה צדקה."

עוד כתב רבינו זיע"א ¹¹⁸, משמו של גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹¹⁹:

¹¹² בספרו הקדוש "עדן מקדם" (אות ריש, ערך רפ"ח ניצוצות, אות א').

¹¹³ בספרו הקדוש "דבש לפי".

¹¹⁴ ליקוטי מהרח"ו ז"ל, כתב יד.

¹¹⁵ לשונו הקדוש והטהור של רבינו זיע"א, הובאה כאן במעט שינויי לשון, למען ירוץ הקורא בהם.

¹¹⁶ תהילים, קיב' - ט'.

¹¹⁷ היינו:

מילת "פזר", עם הכולל, עולה בגימטריא למניין רפ"ח.

"בגלות מצרים, נתקנו ר"ב ניצוצות,

ובמתן תורה, נתקנו גם פ"ו, גמיטריא 'אלהים'¹²⁰.

וזה הוא סוד¹²¹, 'ומנשה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים'¹²²,

אך בחטאם בעגל, החזירוים".

ט. במסכת סנהדרין¹²³, נחלקו רבותינו ז"ל, ביסוד דין "עַרְבוּת", מאימתי התחייבו בה:

דעת רבי יהודה, שמשעת מתן תורה, התחייבו בני ישראל בעבירותיהם של שאר בני ישראל, אך רק עבור העבירות שנעשו ב"גלוי",

ברם, משעה שעברו את הירדן, הוסיפו להתחייב, אף על העבירות שנעשו ב"סתרי".

ודין זה, נלמד, מן הפסוק¹²⁴, "הַנְּסַתְרַת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ, וְהַנְּגַלְתָּ לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, עַד עוֹלָם, לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת",

שמכיוון שבספר התורה, ישנן נקודות מעל המילים "לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, עַד" -

באו נקודות אלו, ללמד, שבשעה שעברו את הירדן, הוסיפו להתחייב, אף על העבירות שבסתר¹²⁵.

¹¹⁸ בספרו הקדוש "עדן מקדם" (אות ריש, ערך רפ"ח ניצוצות, אות ב').

¹¹⁹ בספרו הקדוש "דבש לפי", משם ספר "ארץ החיים" מזמור קיט'.

¹²⁰ היינו:

שם "אלהים", עולה בגימטריא למניין 86,

והוא כנגד אותם ה-פ"ו ניצוצות, אשר נתקנו בשעת מתן תורה.

¹²¹ שמות, יט' - ג'.

¹²² היינו:

שעלה משה רע"ה, לתקן את אותם פ"ו ניצוצות, הנרמזים בשם "אלהים".

¹²³ מג' ע"ב.

¹²⁴ דברים, כט' - כח'.

ומאיך, דעת רבי נחמיה, שכל זמן שלא עברו את הירדן, לא היו חייבים כלל ועיקר בעבירותיהם של שאר בני ישראל,

וכשעברו את הירדן, התחייבו, רק בעבירות שב"גלוי", ברם על עבירות שב"סתר" - לא יתחייבו לעולם ¹²⁶.

ובעניין ערבות זו, מצינו במדרש ¹²⁷:

"תני חזקיה ¹²⁸, 'שה פזורה ישראל' ¹²⁹,

נמשלו ישראל לשה -

מה שה הזה לוקה על ראשו או באחד מאבריו, וכל אבריו מרגישין,

כך הן ישראל, אחד מהן חוטא, וכלן מרגישין.

'האיש אחד יחטא' ¹³⁰ -

תני רבי שמעון בר יוחאי, משל לבני אדם שהיו יושבין בספינה, נטל אחד מהן מקדח, והתחיל קודח תחתיו,

אמרו לו חבריו, מה אתה יושב ועושה?

אמר להם, מה אכפת לכם, לא תחתני אני קודח?

אמרו לו, שהמים עולין ומציפין עלינו את הספינה."

וסיבת הדבר, היא:

משום שעם ישראל, ערב עם כל כלל ישראל, על כל דרכיו,

ואינו כשאר אומות העולם, שכל אחד ואחד מהם, הוא ישות בפני עצמו.

¹²⁵ ועיין עוד בדברי רש"י, ובדברי התוספות, בהרחבה.

¹²⁶ ובעניין זה, עיין עוד במסכת סוטה, לז' ע"ב.

¹²⁷ ויקרא רבה, פרשה ד', ו'.

¹²⁸ ירמיה, נ' - יז'.

¹²⁹ "שה פזורה ישראל אריות הדיחו, הראשון אכלו מלך אשור, וזה האחרון עצמו נבוכדראצר מלך בבל".

¹³⁰ במדבר, טז' - כב'.

והנה, ב"חטא העגל" מצינו, שרק שלושת אלפי איש¹³¹ - חטאו בפועל, וכמו שהעידה התורה¹³², "וַיִּפֹּל מִן הָעָם ... כְּשִׁלְשַׁת אֲלָפֵי אִישׁ".
ואף על פי כן, מצינו, שרצה הקדוש ברוך הוא לכלות את כלל ישראל, וכמאמר הכתוב¹³³, "וַיַּעַתָּה הַנִּיחָה לִּי, וַיִּחַר אַפִּי בָּהֶם, וַאֲכַלְסָם, וַאֲעַשֶׂה אוֹתָם לְגוֹי קְדוֹל".

וסיבת הדבר, היא :

שאף על פי שאותם שלושת אלפים היו מן הערב רב, שפגמו במחשבתם על ידי עבודה זרה, וזאת, במה שרצו הנהגה של הנהגת הטבע¹³⁴,
מכל מקום, היות ועם ישראל, עָרַב וקשור אחד בחבירו, רצה הקדוש ברוך הוא, לגזור חלילה וחס - גזירת כליה על כלל ישראל.

והנה, במסכת שבת¹³⁵, מצינו :

"כל שאפשר למחות באנשי ביתו, ולא מיחה, נתפס על אנשי ביתו,

באנשי עירו, נתפס על אנשי עירו,

בכל העולם, נתפס על כל העולם כולו,

אמר רב פפא, והני דבי ריש גלותא, נתפסים על כולי עלמא".

ובטעם הדבר, ביאר רבינו המהר"ל זיע"א מפראג¹³⁶ :

"פירוש, כל ישראל ערבים זה בזה - בשביל שהם עם אחד, מה שלא תמצא בשום

אומה, שאינם עם אחד כמו שהם ישראל,

¹³¹ יעויין ב"אבן עזרא", שהם היו חצי עשירית - עשירית שבמחנה.

¹³² שמות, לב' - כח'.

¹³³ פסוק י'.

¹³⁴ יעויין רמב"ן ו"אבן עזרא".

¹³⁵ נד' ע"ב.

¹³⁶ בספרו הקדוש "נתיבות עולם", חלק ב'. נתיב התוכחה, פרק ב', בד"ה "ובפרק".

ודומים לאדם אחד, שאם יש מכה באחד מאבריו, שכולם מרגישים, בעבור שהם גוף אחד,

וכן כאשר אחד מישראל עובר עבירה, מרגישים בחטא זה כל ישראל, שהם כמו אדם אחד, כי הם עם אחד.

וכאשר יש בידו למחות, אז נתפס על כל הדור, שאז הוא דומה לאבר הראש¹³⁷ - כמו הלב,

ואם אין אותו האבר פועל פעולתו, והוא יוצא ממה שנברא - לתת קיום אל שאר איברים, והרי כל המכשול תלוי בו - במה שנברא אותו אבר לקיום הכל.

ולפיכך, כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, נתפס על עוון אותו איש, כיון שיש בידו למחות,

שכן סידר ה' יתברך, שיהיה מקיים הכל, וכאשר אינו עושה מקלקל הכל,

וכמו שתמצא באדם גם כן, כי לפעמים מקבל אבר אחד קלקול, ודבר זה גורם מכה וכאב לאבר הראשי".

עוד מצינו בגדרי עֲרְבוּת, שאדם יכול להוציא את חברו, בקיום המצוות שחייב בהם:

וכמו שכתב הריטב"א¹³⁸:

"אף על פי שהמצוות מוטלות על כל אחד, הרי כל ישראל ערבין זה לזה,

וכולם כגוף אחד,

וכערב, הפורע חוב חברו"¹³⁹.

¹³⁷ דהיינו:

הראשי.

¹³⁸ ראש השנה, כט' ע"א.

¹³⁹ ובזה, ביאר את הדין, "אף על פי שאינו יצא, מוציא" -

שהאדם יכול להוציא את חברו, ידי חובת המצוות. ואף שהוא בעצמו, קיים כבר את אותה המצווה,

כיוון, שבדין "עֲרְבוּת", נתחדש, שהחוב שמוטל על חברי, נחשב גם כן לחוב שלי.

והנה, כתב המהרח"ו זיע"א ¹⁴⁰ :

"דע, כי כל ישראל, סוד גוף אחד של נשמת אדם הראשון, כנודע אצלינו ...

וכל אחד מישראל, הוא אבר פרטי,

כי זה הערבות, שאדם ערב בשביל חבירו, אם יחטא.

ולכן, נוהג מורי זלה"ה - לומר פרטי הווידויים כולם, אפילו שלא היה בו ...

ולכן תקנו בלשון רבים, חטאנו וכו', ולא חטאתי, כי כל ישראל גוף אחד.

לכן, אף על פי שאין בו אותו עוון, ראוי להתודות,

כי כשעשהו חבירו, כאלו עשהו עצמו ...

כי מה שחטא אחד, נחשב כאלו חטאו ביחד, מצד ערבות נשמות".

והנה, במעמד הר סיני, היו כל בני ישראל "כאיש אחד בלב אחד" ¹⁴¹,

ומשכך, הם נקראים בשם "גוי אֶחָד בְּאַרְץ" ¹⁴².

והנה, מילת "אֶחָד", עולה בגימטריא למניין 13,

שהוא כמניין יג' מידות של רחמים ¹⁴³.

וממילא, כאשר זכו כל כלל ישראל להתאחד זה עם זה, הם זכו ל-"מידת

הרחמים" מהבורא ית"ש,

ונהפך להם הדין הקשה של גלות מצרים, ב-"מידת הרחמים" של קבלת התורה

הקדושה,

שכן, קבלת התורה הקדושה, גורמת לאדם היפך מעניין "שעטנז".

¹⁴⁰ "טעמי המצוות", פרשת "קדושים", מצוות "ואהבת לרעך כמוך".

¹⁴¹ יעויין בדברי רש"י הקדוש, שמות, יט' - ב'.

¹⁴² שמואל ב', ז' - כג'.

¹⁴³ הנרמזים בפסוקים (שמות, לד', ו' - ז'):

"וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פְּנֵיו, וַיִּקְרָא, יְהוָה, יְהוָה, אֵל, רַחוּם, וְחַנוּן, אֶרֶךְ אַפַּיִם, וְרַב חֶסֶד, וְאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד לְאֲלֹפִים, נֹשֵׂא עֹון, וְפֹשֵׁעַ, וְחַטָּא, וְנִקְהָה לֹא יִנְקָה, פֶּקֶד עֹון אָבוֹת עַל בְּנֵים וְעַל בְּנֵי בְנֵים - עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רַבְעִים".

וביאור העניין, הוא :

דבזמן מתן תורה, כאשר הקדימו ישראל את אמירת "נעשה לנשמע",

הם נעשו, כעניינם בעלי צדקה ¹⁴⁴,

שכן, באותה העת, הם הגיעו לידי שפלות והכנעה, אשר הביאה אותם לידי

"מעלת הקְרָבוֹת" ¹⁴⁵ - ולידי "מעלת ההשתוות",

ואזי, הם נעשו ל-"בעלי צדקה", בהיותם עוסקים בדברי התורה הקדושה ¹⁴⁶.

ובזה יתבאר, מה שמצינו במסכת זבחים ¹⁴⁷, שבשעת מתן תורה, בלעם ואומות

העולם - בירכו את עם ישראל, בברכת ¹⁴⁸, "יְהוָה עִזָּ לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ

בְּשָׁלוֹם",

וכמו כן, יתבאר עוד מאמר הכתוב ¹⁴⁹, "וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שְׁלוֹם, וְעַבְדָּת

הַצְּדָקָה הַשְּׂקֵט וְבִטְחָן עַד עוֹלָם":

שכן, על ידי "שלום", הם זכו ל-"מידת הרחמים", הנרמזת במילת "וְהָיָה" -

שהוא היפוך אותיות של שם הוי"ה ברוך הוא,

וכמו כן, על ידי "שלום", הם זכו ל-"מידת השמחה", הנרמזת במילת "וְהָיָה",

וכדרשת רבותינו ז"ל במסכת מגילה ¹⁵⁰.

ואזי, הם זכו ל-"מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה", והיינו, דברי התורה הקדושה ¹⁵¹, הנקראת

בשם תורה מ' - מחמת רום ערכה ומעלתה ¹⁵²,

¹⁴⁴ וכפי שנתבאר לעיל באות ח', בדברי הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א.

¹⁴⁵ וכפי שנתבאר לעיל באות ט'.

¹⁴⁶ וכפי שנתבאר לעיל באות ו', בדברי הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א.

¹⁴⁷ קטז' ע"א.

¹⁴⁸ תהילים, כט' - יא'.

¹⁴⁹ ישעיה, לב' - יז'.

¹⁵⁰ י' ע"ב.

¹⁵¹ וכפי שנתבאר לעיל באות ו', בדברי הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א.

וממילא, היתה זכייתם בתיקון ה-רפ"ח ניצוצות קדושה¹⁵³.
ובוודאי, שכאשר נתחזק בדברים אלו, וכפי שהיה בזמן מעמד הר סיני,
נזכה, לקדושה ולטהרה, ולהשלמת תיקון נפשינו, כרצון הבורא ית"ש.
יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹⁵² וכפי שנתבאר לעיל באותיות ב'-ג'-ד', בדברי הגה"ק בעל "באר משה" מאוז'רוב זיע"א.

וכמו כן, באות ה', בדברי הגה"ק רבינו יצחק הכהן הוברמן זיע"א.

¹⁵³ וכפי שנתבאר לעיל באות ח'.

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- הגה"ק רבי שלמה אסולין בן שמחה (שתח"י) זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של כל הקדושים והקדושות אשר נרצחו על קידוש ה'

במלחמת שמחת תורה תשפ"ד